

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

**ДІАГНОСТИКА КРИЗОВОГО СТАНУ ТА ЗАГРОЗА
БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент IV курсу
спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»
Освітньо-професійної програми
Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність
Блошкун Сергій

Керівник д.е.н., проф. Осадча Т.С.

Рецензент д.е.н., проф. Ушкаренко Ю.В.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теретичні основи поняття кризи та банкрутства підприємства	5
1.1. Криза підприємства: поняття, причини та види.....	5
1.2. Банкрутство підприємства: поняття, види та чинники.....	9
1.3. Методичні основи визначення ймовірності банкрутства підприємств.....	14
РОЗДІЛ 2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон»	18
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства...	18
2.2. Аналіз фінансового стану діяльності ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон».....	28
2.3. Діагностика можливості банкрутства на підприємстві.....	39
РОЗДІЛ 3. Розроблення заходів щодо вдосконалення антикризового управління	43
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Актуальність теми. У динамічних та конкурентних ринкових умовах кожен бізнес стикається з кризою. Жодному підприємству не гарантується, що його діяльність триватиме назавжди, що його послуги завжди будуть користуватися попитом, а через коливання попиту не буде потреби змінювати обсяг діяльності, звільняти працівників, мати додаткові витрати тощо. Досить часто керівники підприємств, для досягнення більш високих прибутків, здійснюють більш ризиковану діяльність, а ті, хто не бажає ризикувати і прийнявши ситуацію, змушені покинути ринок, як неконкурентоздатні. Найсерйозніший результат недооцінки кризи - банкрутство, що призводить до негативних наслідків не тільки для компанії, але й для її працівників, інших організацій та установ, держави та суспільства.

Метою даної кваліфікаційної роботи є діагностика кризового стану та банкрутства підприємства.

Для досягнення поставленої мети сформульовано наступні **завдання** кваліфікаційної роботи:

- розглянути теоретичні основи поняття «криза» підприємства, її причини та види;
- розглянути теоретичні основи поняття «банкрутства» підприємства, його види та чинники;
- здійснити фінансовий аналіз господарської діяльності ПрАТ «Ремпобуттехніка-Херсон»;
- провести аналіз ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана на прикладі ПрАТ «Ремпобуттехніка-Херсон».

Об'єктом дослідження є ПрАТ «Ремпобуттехніка-Херсон»

Предметом дослідження є аналіз фінансових показників, що відображають наявність кризових ситуацій та характеризують ефективність діяльності підприємства.

Методи дослідження. Методичною основою є використання методів наукового пізнання: теоретичних (формалізації, логічного, діалектичного принципу вивчення процесів і явищ), загальнологічних (аналізу і синтезу; узагальнення; структурного, коефіцієнтного, просторового еко-кого аналізу), емпіричних (порівняння, опису, системного факторного аналізу), статистичних (угруповання і зіставлення, розрахунок відносних і середніх величин, індексного і графічного зображення даних).

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційного дослідження були представлені на Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку», 16-17 квітня 2020 року (м. Херсон, Україна).

РОЗДІЛ 1

ТЕРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ КРИЗИ ТА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Криза підприємства: поняття, причини та види

Поняття банкрутства та кризи, під час нестандартної епідемологічної ситуації, яку ми спостерігаємо в даний час, стоїть дуже гостро для більшості підприємств світу. «Воно характеризує неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів, робіт, послуг, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди» [3, с. 276]

«Криза на підприємстві – це форма порушення параметрів життєздатності підприємства, яка проявляє себе протягом певного періоду, характеризується закономірністю та циклічністю виникнення на різних етапах життєвого циклу підприємства, зумовлюється накопиченням протиріч у межах господарської системи та в перебігу її взаємодії із зовнішнім оточенням, має певні наслідки для можливостей його функціонування та розвитку» [8, с. 112]

На нашу думку, діагностика ймовірності банкрутства повинна надавати необхідну інформацію для розробки варіантів виходу з кризи, а не повинна обмежуватися дослідженням її наявності на підприємстві.

Термін «криза» (від грецького слова «krisis»), переводиться як переломний момент або рішення з якогось питання чи в сумнівній ситуації. «У ряді економічно розвинутих країн кризу розглядають як об'єктивно нормальне чи й позитивне явище, завдяки якому відбувається природний відбір у конкурентному середовищі. Існувала точка зору, що криза є характерною ознакою лише капіталістичного способу виробництва. Деякі науковці вважають, що це поняття стосується лише процесів макроекономічного розвитку, інші – поєднують зі станом підприємства, дехто з економістів пов'язує кризу з

поняттям «ризик» тощо. Світовий досвід свідчить, що криза – це циклічний природний стан економічної організації будь-якого рівня. Вона настає через різні проміжки часу, має різні масштаби, глибину й форми перебігу» [14, 15]

Для дослідження поняття «криза» проаналізуємо визначення терміна деякими авторами, акцентуючи увагу на певних відмінностях (табл 1.1.).

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення поняття «Криза»

Р. Акофф	Криза – це зміна тенденцій життєдіяльності системи, тобто порушення її стійкості, що радикальним чином її оновлює [1]
І. Ансофф	Криза – різкий крутий перелом, тяжкий перехідний стан; гострі проблеми з будь-чим, тяжке становище [2, 149]
Л. Бартон	Криза – це широкомасштабна, непередбачена подія, яка веде до потенційно негативних результатів та може завдавати серйозної шкоди усій організації: працівникам, продукції, зв'язкам, фінансам та репутації [5, 2]
О.О. Богданов	Криза – це зміна організаційних форм комплексу (системи), завершення або перелом у процесі його розвитку, що має характер боротьби. Крім того, являє собою порушення рівноваги та в той же час перехід до нової рівноваги, яка може розглядатися в якості межі змін, які відбуваються при кризі [6, 208-209]
О.Д. Василик	Криза – глибокий розлад фінансової системи, зумовлений економічними й політичними чинниками [7, 69]. Показник її наявності – дефіцит державного бюджету
Е.М. Коротков	Криза – це крайнє загострення суперечностей у соціально-економічній системі (організації), що загрожує її життєстійкості в навколишньому середовищі [4, 13]
Джон М. Кейнс	Криза – раптова та різка зміна підвищувальної тенденції знижувальною [16, 45]
О.Жарковська	Криза – це крайнє загострення внутрішньовиробничих та соціально-економічних відносин, а також відносин організації з зовнішньоекономічним середовищем [3, 8]
К. Ру-Дюфор	Криза – нагромадження в організації або її частині потенційних факторів, які здатні припинити поточні та майбутні операції підприємства, а також зачепити індивідів та суспільство на фізичному, психологічному та екзистенціальному рівні [15, 81]
П.С. Грін	Криза – втрата контролю над ситуацією [8, 97]
П. Лагадек	Криза – це зіткнення з проблемами, які виходять за звичні рамки; необхідність діяти в умовах відсутності орієнтирів, які надавали сенс індивідуальним та колективним діям. Це надзвичайна ситуація, яка супроводжується дестабілізацією [11, 110]
Ф. Поддєрьогін	Криза фінансова – фаза розбалансованості діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини [17, 342]
Ю. Розенталь	Криза – ситуація, позначена високою небезпекою, станом

К.Ф. Херманн невпевненості, відчуттям невідкладності [9, 4]
 Криза – це непередбачувана та несподівана ситуація, яка загрожує пріоритетним цілям організації при обмеженому часі для прийняття рішень [18, 72]

Наведені визначення кризи, «як явища вважаємо одночасно справедливими, бо стосуються вони різних рівнів системи (рис.1.1.): системи як загальної категорії, економічної системи та системи управління» [21]

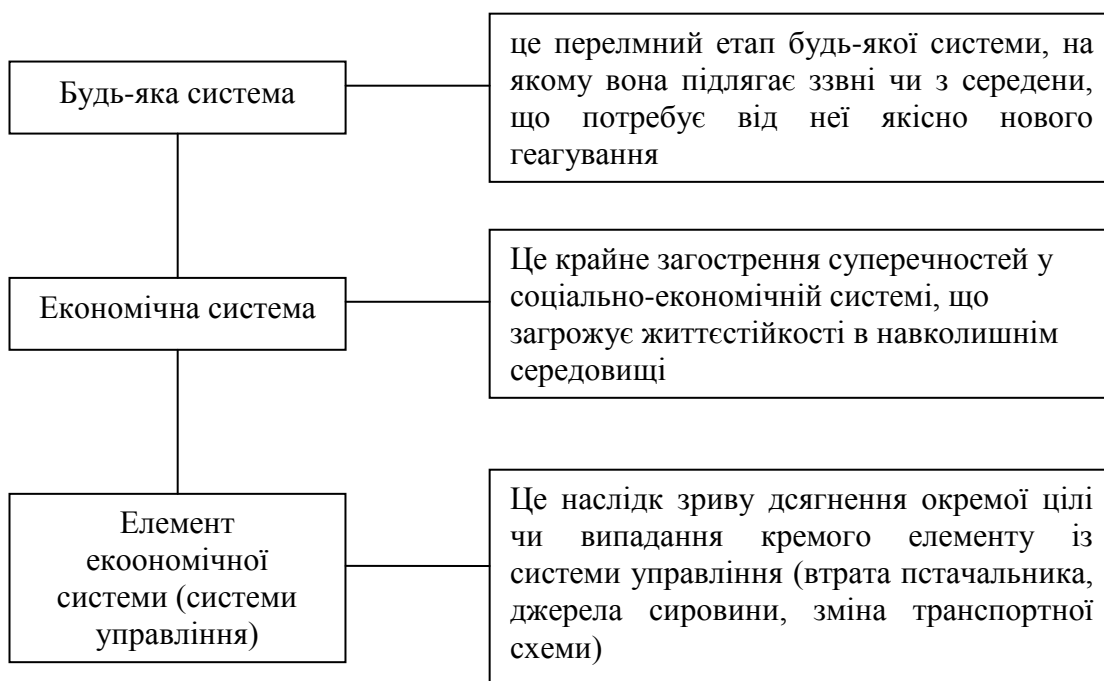

Рис.1.1. Визначення терміна “криза” для різних рівнів системи

«Враховуючи різні підходи до визначення кризи, під кризовим станом підприємства будемо розуміти сукупність кризових явищ, яка є критичною та може призвести до ліквідації підприємства. У свою чергу, під кризовим явищем будемо розуміти погіршення певних показників функціонування підприємства, які мають негативний вплив на процеси його життєдіяльності. Кризові явища в діяльності підприємства стають моментом загострення протиріч, що виникають у процесі взаємодії окремих елементів підприємства як системи між собою та із зовнішнім середовищем. Такі протиріччя виникають між: необхідним обсягом ресурсів, які споживає підприємство, та можливістю їх залучення,

цінами пропозиції та попиту на них; кількісними та якісними характеристиками продукції та відповідними характеристиками ринкового попиту; можливою та необхідною виробничими потужностями підприємства; між фактичним та запланованим розподілом прибутку підприємства на виробничий та соціальний розвиток; ринковою вартістю продукції та обсягом витрат на її виробництво тощо. Виходячи з зазначеного, виникає необхідність визначення послідовності проведення аналізу кризової ситуації на підприємстві» [14, с.32]

«Аналітичним забезпеченням своєчасного прогнозування та попередження кризи на підприємстві є: аналіз ймовірності вияву кризи, аналіз причин виникнення кризи, аналіз очікуваних витрат від наслідків кризи, аналіз ресурсних можливостей запобігання кризі і, як наслідок, вибір обґрунтованої антикризової стратегії підприємства» [26, с. 15]

Розглянемо послідовність проведення аналізу «кризи» на підприємстві за рис. 1.2.

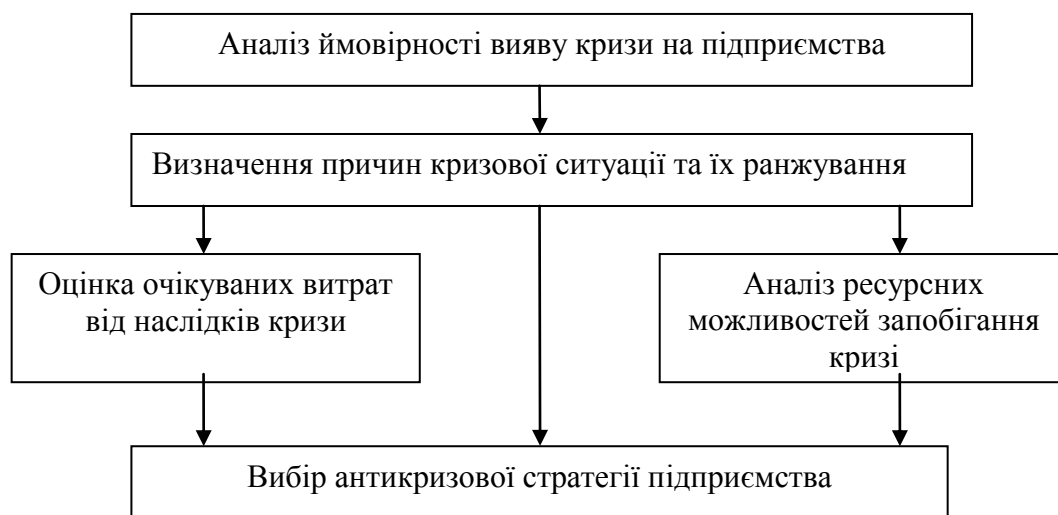

Рис.1.2. Послідовність проведення аналізу кризової ситуації

Проаналізувавши етапи послідовності проведення аналізу кризової ситуації, ми можемо зробити висновок, «комплексний аналіз стану підприємства повинен складатися із стратегічного аналізу – аналізу

зовнішнього середовища та управлінського внутрішньогосподарського аналізу, і діагностики фінансового стану. При проведенні детального аналізу необхідно звернути увагу на інформаційне забезпечення. Джерелами інформації для зовнішнього аналізу є публічна звітність та публікації у спеціальних виданнях. Джерелами інформації управлінського аналізу та діагностики фінансового стану є дані бухгалтерського обліку та звітності, матеріали виробничого та управлінського обліку. У процесі комплексного аналізу використовуються не лише матеріали звітної інформації, заслуговують на увагу техніко-економічна, маркетингова, прогнозно-фінансова інформація, статистичні матеріали, результати аудиту»[15, с.32]

1.2. Банкрутство підприємства: поняття та види

Термін «банкрутство» (bankus - банк, контора, торгівельний заклад; gotto - руйнувати, зачиняти заклад), переводиться як відмова фірми або громадянина сплачувати за власними борговими зобов'язаннями через брак коштів.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», розглядає «банкрутство» як ліквідаційну процедуру підприємства. «Банкрутство – це стан суб'єкта господарювання, що характеризується його неспроможністю розрахуватися за вимогами кредиторів в результаті низького рівня фінансової стійкості, платоспроможності, неефективної діяльності, що є наслідком незадовільного управління підприємством та призводить до застосування арбітражним судом ліквідаційної процедури.» [2] Виходячи із законодавчого визначення, банкрутство має економічно-правовий характер. «Економічна складова даного визначення полягає в неплатоспроможності суб'єкта господарювання, правова – в юридичному підтвердженні даного стану» [2]

В економічно-юридичній літературі існують різні підходи щодо визначення поняття банкрутства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Підходи до визначення поняття «банкрутство»

І. А. Бланк [12]	Це реалізація катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, внаслідок якої воно нездатне задовольнити у встановлені терміни пред'явлені з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.
О.О. Терещенко [13]	Це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.
О. Л. Пластун [14]	Це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі нездатність юридичної особи – суб'єкту підприємницької діяльності задовольнити вимоги своїх кредиторів у встановлений для цього строк.
В.І.Гринчуцький [15]	Визнана арбітражним судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.
І. М. Бойчик [16]	Це неможливість для деяких осіб виконати після встановленого терміну взяті на себе зобов'язання перед кредиторами, особливо грошові.
О.Д. Данілов[17]	Нездатність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів (робіт, послуг), включаючи нездатність забезпечити обов'язкові платежі до бюджету і позабюджетних фондів, у зв'язку з перевищенням зобов'язань боржника над його майном чи у зв'язку з незадовільною структурою балансу боржника.
О.Т. Третяк [18]	Розглядає банкрутство як наслідок неплатоспроможності суб'єкта. На його думку, банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі нездатність юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити вимоги своїх кредиторів в установленій для цього строк.

В результаті проведеного дослідження можемо зробити висновок, що поняття «банкрутство» є доволі неоднозначним та досить багатогранним.

«Проблемним аспектом дослідження теоретичних основ банкрутства підприємства, поряд із недосконалістю термінологічного апарату, є відсутність чіткої класифікації його видів. У різних авторів існують різноманітні погляди щодо виділення основних видів

банкрутства (таб.1.3.)»[24, с. 46]

Таблиця 1.3.

Основні види банкрутства підприємства

Автор	Види банкрутства					
	Реальне	Технічне	Навмисне	Фіктивне	Випадкове	Приховане
Т.Подольська	+	+	+	+	-	-
А. Шморгун	-	-	+	-	+	-
Т. Базелінська	-	-	+	+	-	+
А. Бланк	+	+	+	+	-	-
В. Шило	+	+	+	+	-	-
А. Чеботарев	+	-	+	+	-	-
Г. Король	+	+	+	+	-	-
С. Гіряк	-	-	+	+	-	+

За табл. 1.2. спільним видом банкрутства у всіх авторів є навмисне банкрутство, «що свідчить про цілеспрямоване доведення суб'єкта господарювання до стійкої неплатоспроможності через здійснення керівником чи власником підприємства протиправних дій, нанесення економічного збитку підприємству в особистих інтересах чи в інтересах інших осіб, що завдає істотної шкоди державним або громадським інтересам чи законним правам власників і кредиторів.» [14, с. 61] Більш детально види банкрутства розглянуті в табл. 1.4.

Таблиця 1.4.

Сутність видів банкрутства

Вид	Сутність
Приховане банкрутство	розглядають як умисне приховування громадянином-засновником, власником або службовою особою суб'єкта господарської діяльності своєї стійкої фінансової неспроможності шляхом подання недостовірних відомостей, якщо це завдало великої матеріальної шкоди кредиторіві
Фіктивне банкрутство	суть даного виду полягає у помилковому оголошенні підприємства неплатоспроможним з метою введення в оману кредиторів для отримання від них відстрочення (розстрочки) виконання своїх кредитних зобов'язань або зниження суми кредитної заборгованості
Реальне банкрутство	характеризує повну нездатність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність через реальні втрати капіталу, що використовується

Технічне банкрутство	характеризує повну нездатність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність через реальні втрати капіталу, що використовується. Виникає перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, а суми активів – над зобов'язаннями
Навмисне банкрутство	характеризує навмисне створення (або збільшення) керівником або власником підприємства його неплатоспроможності; завдання економічного збитку підприємству в особистих інтересах або на користь інших осіб; некомпетентне фінансове управління

Аналізуючи ймовірність банкрутства, здебільшого використовують економетричні методи та традиційний підхід. В табл.1.5. представлено традиційний підхід визначення ймовірності банкрутства.

Таблиця 1.5

Традиційний підхід визначення ймовірності банкрутства

	горизонтальний аналіз вертикальний аналіз
Застосування прийомів	трендовий аналіз аналіз відносних показників порівняльний аналіз ліквідність
Використані показники	платоспроможність фінансова стійкість стабільність
Групи методик аналізу фінансового стану	ґрунтується на однофакторному аналізі показників фінансової звітності ґрунтується на бальній системі оцінювання з визначенням індексу (класу ризиковості) фінансового стану підприємства
Характеристика	передбачає вивчення простих математичних зв'язків між окремими позиціями фінансової звітності на основі обчислення певної вибірки показників (коефіцієнтів) та порівняння їх значень з нормативними, середньогалузевими та в динаміці

Недоліками традиційних методик є: «не враховують галузеві особливості об'єкта аналізу; нормативні значення еталонних показників є необґрунтованими; вибірку показників, на основі яких проводять аналіз, формують суб'єктивно; не передбачено використання під час аналізу показників, які характеризують фінансову потужність

підприємства; не враховують факт різної вагомості впливу окремих показників на загальні результати аналізу; ігнорують показники, які розраховують на основі чистого грошового потоку» [12] «Використання сучасних економетричних методів аналізу дає змогу уникнути деяких недоліків традиційного підходу та отримати точніші результати в процесі діагностування фінансового стану (банкрутства) суб'єктів господарювання. Основою економетричного моделювання є дискримінантний аналіз. Найвідомішими моделями є: моделі Альтмана, Беермана, Краузе та ін.» [18]

Рис.1.3. Причини виникнення банкрутства

Недоліками традиційних методик є: «не враховують галузеві особливості об'єкта аналізу; нормативні значення еталонних показників є необґрунтованими; вибірку показників, на основі яких проводять аналіз, формують суб'єктивно; не передбачено використання під час аналізу показників, які характеризують фінансову потужність

підприємства; не враховують факт різної вагомості впливу окремих показників на загальні результати аналізу; ігнорують показники, які розраховують на основі чистого грошового потоку» [12] «Використання сучасних економетричних методів аналізу дає змогу уникнути деяких недоліків традиційного підходу та отримати точніші результати в процесі діагностування фінансового стану (банкрутства) суб'єктів господарювання. Основою економетричного моделювання є дискримінантний аналіз. Найвідомішими моделями є: моделі Альтмана, Беермана, Краузе та ін.» [18]

1.3. Методичні основи визначення ймовірності банкрутства підприємств

На думку І.А. Бланка «Діагностика банкрутства являє собою систему цільового фінансового аналізу, спрямованого на виявлення параметрів кризового розвитку підприємства, що генерують загрозу його банкрутства в майбутньому періоді. Таким чином, діагностику банкрутства підприємства можна розуміти як процедуру виявлення ступеня близькості фінансового стану підприємства до неспроможності або банкрутства.» [1, с. 431]

Аналіз та оцінювання ймовірності банкрутства являє інтерес не тільки щодо можливого його настання, але й можливості відновлення платоспроможності підприємства та фінансової стабільності. «Фінансово-економічні показники, що характеризують стан підприємства, при якому відновлення стабільного економічного стану неможливе, можна назвати орієнтирами вкрай критичного фінансового становища» [25, с. 67]

Методичне забезпечення діагностики загрози банкрутства характеризується великою кількістю підходів та інструментів його

аналізу, що обумовлює доцільність систематизації та класифікації (рис.1.4.).

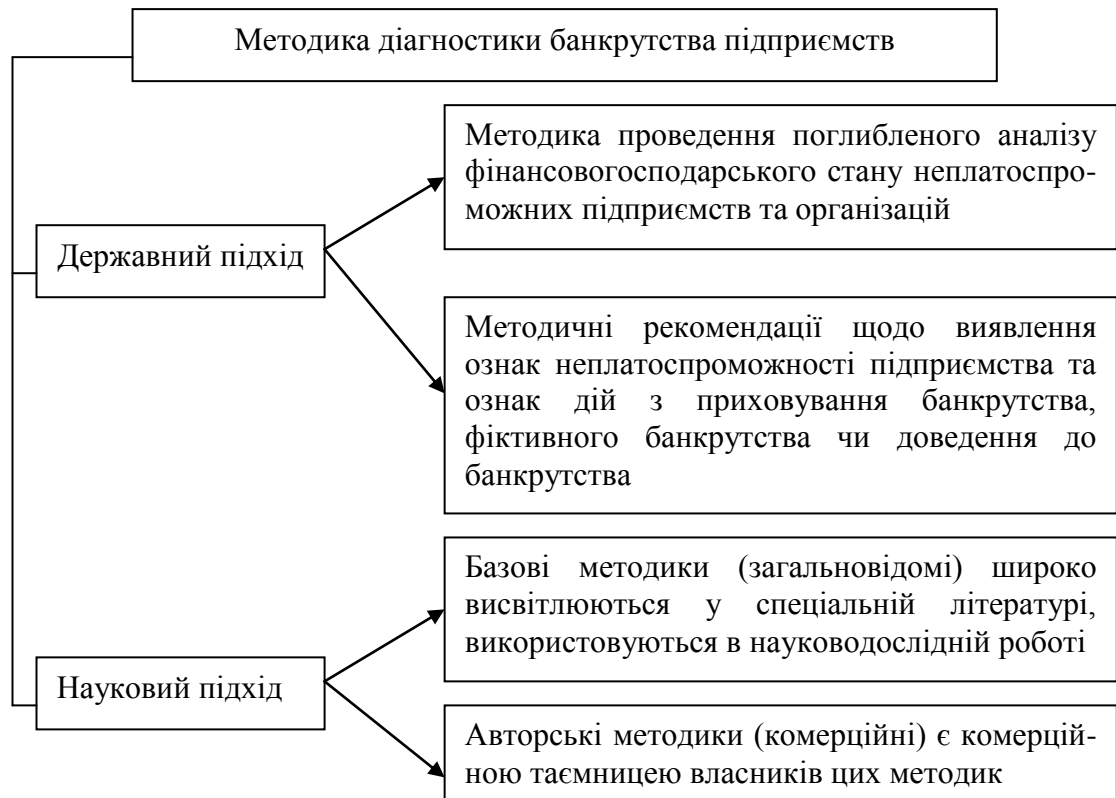

Рис. 1.4. Методика діагностики банкрутства підприємств

І.В. Чібісова в своїх роботах наголошувала, що «спільним недоліком для вищевказаних методик є те, що у них відсутній загальний критерій, на підставі якого можна було б формувати однозначний висновок про рівень фінансового стану підприємства та можливість настання його банкрутства, а також недостатнє використання показників грошового потоку, що характеризують ефективність основної діяльності суб'єкта підприємництва з точки зору генерування грошових потоків, які можна спрямувати на інвестування й погашення заборгованості. Розрахована за їх допомогою сукупність показників не дозволяє зробити однозначних висновків, в більшості випадків отримуються результати, що потребують додаткового дослідження, аналізу та обґрунтування» [31, с. 19]

Для оцінювання ймовірності банкрутства науці відомі лише два основні підходи. «Перший базується на фінансових даних і включає оперування кількісними індикаторами – фінансовими коефіцієнтами. Це багатofакторні регресійні моделі, враховують зміни в галузі фінансового управління та економіки, на ринках капіталів та інших факторів. Другий підхід до прогнозування банкрутства впливає зі статистики зміни показників збанкрутілих компаній і порівняння їх з відповідними даними досліджуваних організацій» [31, с. 19]

У табл. 1.6. наведена порівняльна характеристика поширених зарубіжних моделей прогнозування банкрутства підприємств.

Таблиця 1.6.

Порівняльна характеристика моделей прогнозування банкрутства підприємства

Моделі	Переваги	Недоліки
Двофакторна модель Альтмана	Простота розрахунку; можливість застосування при проведенні зовнішнього аналізу на основі бухгалтерського балансу	Неадекватність прогнозів для українських підприємств; не розглядається вплив показників, що характеризують ефективність використання ресурсів, ділову та ринкову активність та ін.; не розглядається облік галузевої та регіональної специфіки функціонування суб'єктів економіки.
П'ятифакторна модель Альтмана	Простота й можливість застосування за наявності обмеженої інформації; порівнянність показників; можливість поділу аналізованих компаній на потенційних банкрутів і не банкрутів; висока точність розрахунків.	Неможливість використання в українських умовах (не враховує українські особливості економіки); складність інтерпретації підсумкового значення; залежність точності розрахунків від вихідної інформації; обмеженість сфери застосування; заснована на застарілих даних; неврахування показників рентабельності
Модель Таффлера	Спрощеність розрахунків та висока точність прогнозу ймовірності банкрутства компанії, що пов'язано зі значною кількістю проаналізованих компаній.	Обмеження сфери застосування (тільки для акціонерних товариств, акції яких активно торгуються на фондовому ринку); складність інтерпретації підсумкового значення; неможливість використання в українських умовах; залежність точності розрахунків від вихідної інформації; використання застарілих даних

Модель Бівера	Використання показника рентабельності активів і винесення судження про терміни настання банкрутства підприємства	Відсутність підсумкового коефіцієнта, складність інтерпретації підсумкового значення; залежність точності розрахунків від вихідної інформації; неможливість використання в українських умовах (не враховує українські особливості економіки).
Модель Спрінгейта	Показує достатній рівень надійності прогнозу, точність близько 90%.	Створена для підприємств США і Канади з метою оцінювання; немає галузевої та регіональної диференціації Z-рахунку; між змінними спостерігається досить висока кореляція; не підходить для економіки України.
Модель Ліса	Простота і швидкість розрахунків; доступність необхідних для розрахунків даних; можливість оцінити фінансовий стан та спрогнозувати банкрутство.	Не пристосована до українських підприємств; створювалася з урахуванням західних особливостей розвитку; неможливість застосування до малих підприємств; невідповідність методичних прийомів розрахунку показників фінансової звітності.
Модель Аргенти	Облік нефінансових показників і ризиків компанії, таких як: проблеми в керівництві, відсутність бюджетного контролю, повільна реакція на зміну ринкових умов .	Суб'єктивізм виставлення оцінок; відсутність підсумкового коефіцієнта; неможливість використання в українських умовах (не враховує українські особливості економіки); відсутність статистичної бази.

Виконані узагальнення та аналіз дозволили зробити висновок, що розглянуті зарубіжні методики прогнозування банкрутства мають істотні обмеження для використання їх на вітчизняних підприємствах. Вони не враховують специфіку діяльності підприємств і не адаптовані до української економіки, а саме: особливості в законодавстві та обліку, галузеву приналежність підприємства, вплив інфляційних процесів на формування економічних показників діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАТ «РЕМПОБУТТЕХНІКА - ХЕРСОН»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство «Ремпобуттехніка - Херсон» було зареєстровано 7 червня 1994 р. Суворівським районним управлінням юстиції у м. Херсоні. Рішенням зборів акціонерів 29.04.2018 було змінено тип акціонерного товариства з публічного на приватне. На сьогоднішній день підприємство носить повне найменування Приватне акціонерне товариство «Ремпобуттехніка-Херсон» (скорочена назва ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон»). На сьогодні це одне з провідних та бюджетоутворюючих підприємств м. Херсон.

Головний офіс ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» розташований у м.Херсон вул.Белінського, буд. 16.

Багато років посаду генерального директора підприємства обіймає власник контрольного пакету акцій - Сивак Валерій Степанович. Метою діяльності є більш фективне використання своїх ресурсів з метою отримання прибутків для наступного його розподілу відповідно до рішення загальних зборів акціонерів.

Основним видом економічної діяльності юридичної особи є 49.31 «Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення»

Основними предметами діяльності підприємства, згідно Статуту ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» є:

1. Виробництво будівельних виробів з пластмаси;
2. Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах без переваги продовольчого асортименту;

3. Діяльність нерегулярного пасажирського транспорту;
4. Технічне обслуговування та ремонт автомобілів;
5. Виробництво будівельних металевих виробів;
6. Оптова, роздрібна та комісійна торгівля всіма видами товарів, сировини, продукції, ресурсів;
7. Надання транспортних, транспортно-експедиційних, консультаційних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, облікових, юридичних та інших послуг, не заборонених ЗУ підприємствам, установам, організаціям і громадянам;
8. Випуск, продаж і покупка акцій, облігацій та інших цінних паперів відповідно до законодавства України, тощо.

На підприємстві сформувалася наступна організаційна структура підприємства в якій на чолі ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» стоїть генеральний директор (рис. 2.1). В його підпорядкуванні знаходяться: головний механік, головний фінансист, юристконсультант, головний бухгалтер, головний інженер.

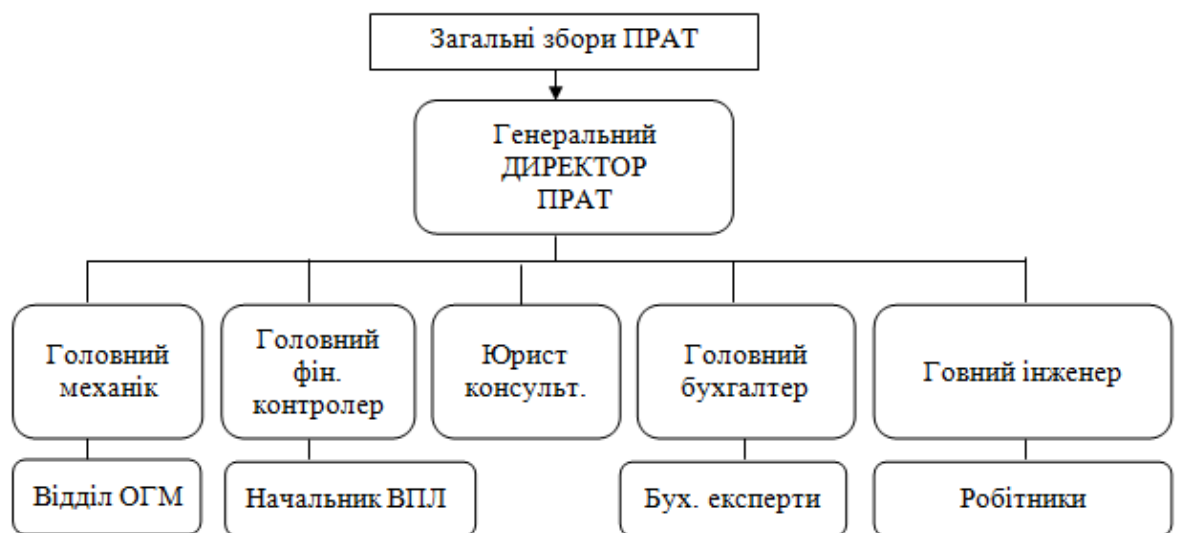

Рис. 2.1. Організаційна структура підприємства ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон»

Фінансову роботу на підприємстві здійснює відділ бухгалтерії.

Основними напрямками фінансової роботи є:

- оперативна фінансова робота;
- фінансове планування;
- контроль-аналітична робота.

Для виконання своїх функцій з управління фінансовими ресурсами і контролю за їх раціональним використанням фінансова служба підприємства виконує необхідні розрахунки й на їх основі вносить обґрунтовані пропозиції керівництву підприємства про розподіл наявних фінансових ресурсів між виробничими структурними підрозділами, функціональними службами:

- розробляє поточні та оперативні фінансові плани та інші планово-фінансові документи;
- вишукує резерви збільшення прибутку й надходження інших фінансових ресурсів для забезпечення потреб підприємства у коштах на фінансування виробництва, капітальних вкладень, соціально-культурних потреб;
- здійснює контроль за виконанням показників фінансового плану підрозділами і підприємством у цілому, а також за недопущенням використання фінансових ресурсів на непродуктивні витрати;
- організовує партнерські відносини з комерційними банками; здійснює оперативний контроль за надходженням грошових коштів у ході реалізації підприємством своєї продукції, послуг, за своєчасним вирішенням суперечок у сфері розрахунків з покупцями та постачальниками;
- забезпечує всю роботу по виконанню фінансових зобов'язань підприємства перед державним бюджетом щодо внесення податків, інших (неподаткових) платежів, перед позабюджетними фондами, банками, постачальниками сировини, матеріалів і послуг, робітниками і службовцями (заробітна платня, виплати соціального страхування тощо);

– разом з іншими економічними (відділи планово-економічний, праці і заробітної плати), виробничими і технічними підрозділами комплексно аналізує господарсько-фінансову діяльність підприємства та його окремих структурних підрозділів, у процесі чого виявляються причини невиконання планів і завдань з виробництва продукції, її собівартості, валових доходів і валових витрат, прибутку, причини й винуватці непродуктивних витрат і витрат, що призводять до збитків і зниження рентабельності роботи підприємства, намічаються шляхи подолання цих причин;

– бере активну участь у заходах, спрямованих на запровадження внутрішнього комерційного розрахунку на підприємстві, колективного підряду в цехах, відділах та інших службах;

– вивчає стан фінансового ринку країни й регіону для планування і прийняття рішень в інвестиційній сфері (емісія і придбання акцій, облігацій, інших цінних паперів, залучення банківських кредитів тощо).

Такий великий обсяг повсякденної роботи, який виконує апарат фінансової служби підприємства, природно, потребує залучення значного масиву інформації — планово-виробничої, бухгалтерської, платіжно-розрахункової, договірно-правової, маркетингової.

Наведемо загальну характеристику ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон»

№ п/п	Параметр, який характеризується	Зміст та особливості
1	2	3
1	Галузева належність	Пасажирські перевезення
2	Законодавча база заснування та функціонування організації	Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців"
3	Види діяльності	Виробництво гідравлічного та пневматичного устаткування; Післяурожайна діяльність;

		Виробництво будівельних виробів із пластмаси; Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів; Пакування; Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах; Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення;
4	Форма власності	Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) — акціонерне товариство, яке має статутний (складений) капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства.
5	Основні види продукції	Надання послуг з пасажирських перевезень
6	Загальна чисельність персоналу організації	56 осіб
7	Загальна чисельність менеджерів, з них: - вищого рівня - середнього рівня - нижнього рівня	6 1 2 3
8	Показники обсягів діяльності за звітний рік, що минув: - повна собівартість реалізованої продукції, - чистий дохід від реалізації, - чистий фінансовий результат: прибуток	1172 тис. грн. 8020 тис. грн. 28 тис. грн.

З таблиці видно, що ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» є підприємством, яке займається наданням послуг пасажирських наземних транспортних міського та приміського сполучення, а також виготовленням будівельних виробів із пластмаси. Господарство є приватним акціонерним товариством, в ньому працює 56 осіб. В колективі господарства 6 менеджерів (1 TOP-менеджери (генеральний директор), 2 MIDDLE- менеджери і 3 LOWER-менеджерів). ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» має доволі непогані показники обсягів діяльності.

Важливе значення для ефективної діяльності підприємства є основні засоби. Основні засоби підприємства - це сукупність

матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

Проблема ефективного використання основних засобів в умовах ринкових перетворень в Україні дуже актуальна. Повніше використання засобів праці веде до зменшення потреби у введенні в експлуатацію нових виробничих потужностей, до збільшення випуску обсягів продукції та підвищення рівня її якості (а значить і прибутку), прискорює їх оборотність.

Проведемо аналіз техніко-економічних показників ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон" за 2016-2018 рр. в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Техніко-економічні показники ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон" за 2016-2018 роки

Показники	За рік			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	за 2017-2018 рр.	за 2016-2018 рр.	за 2017-2018 рр.	за 2016-2018 рр.
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	1657.5	1606	1433.5	-172.5	-224	-10.7	-13.5
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1949	1949.5	1922	-27.5	-27	-1.4	-1.4
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	921.5	935	958	23	36.5	2.5	4.0
Реалізовано продукції, тис. грн.	10480	7062	8020	958	-2460	13.6	-23.5
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	4706	904	1172	268	-3534	29.6	-75.1
Матеріальні витрати, тис. грн.	8392	3935	4310	375	-4082	9.5	-48.6
Витрати на оплату праці, тис. грн.	773	2314	2432	118	1659	5.1	214.6
Чисельність працюючих, чол.	40	77	56	-21	16	-27.3	40
Чисельність промислово-виробничого персоналу,	32	69	48	-21	16	-30.4	50

чол.							
Чистий прибуток, тис. грн.	-1	18	28	10	29	55.6	-2900
Фондовіддача	5.4	3.6	4.2	0.6	-1.2	15.2	-22.4
Фондомісткість	0.2	0.3	0.2	-0.04	0.1	-13.2	28.9
Фондоозброєність	60.9	28.3	40.0	11.8	-20.9	41.7	-34.3
Продуктивність праці персоналу, тис. грн. / чол.	262	91.7	143.2	51.5	-118.8	56.2	-45.3
Продуктивність праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн. / чол.	327.5	102.3	167.1	64.7	-160.4	63.3	-49.0
Матеріаломісткість продукції, %	77.9	55.1	53.1	-2.0	-24.7	-3.7	-31.8
Середня заробітна плата, грн.	1610.4	2504.3	3619.0	1114.7	2008.6	44.5	124.7
Рентабельність продукції, %	-0.02	2.0	2.4	0.4	2.4	20.0	-11343.0
Рентабельність активів, %	-0.1	1.1	2.0	0.8	2.0	74.3	-3337.5
Рентабельність власного капіталу, %	-0.1	1.9	2.9	1.0	3.0	51.8	-2793.3

За даними табл. 2.2 видно, що середньорічна вартість капіталу в 2018 р. становить 1433.5 тис. грн. Це на 172.5 тис. грн. менше минулорічного показника, (темپ приросту становить -10.7%), а в порівнянні із показником за 2016 р. вартість активів зменшилася на 224 тис. грн. (темپ приросту активів ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон" за 2016-2018 рр. становить -13.5%).

Середньорічна вартість основних засобів (за первісною оцінкою) становить в 2018 р. 1922 тис. грн. За останній рік вартість основних засобів зменшилася на 27.5 тис. грн. (темп приросту основних засобів за останній рік склав -1.4%). У порівнянні із 2016 р., вартість основних засобів зменшилася на 27 тис. грн. (темп приросту за 2016-2018 рр. становить -1.4%).

Середньорічна вартість власного капіталу склала в 2018 р. 958 тис. грн. За останній рік власний капітал зріс на 23 тис. грн. (темп приросту за останній рік склав 2.5%). У порівнянні із показником за 2016 р., власний капітал зріс на 36.5 тис. грн. (темп приросту становить 4.0%).

Виручка від реалізації в 2018 р. склала 8020 тис. грн. За останній рік обсяг збуту зріс на 958 тис. грн. (темپ приросту за останній рік склав 13.6%). У порівнянні із показником за 2016 рік, обсяг реалізації впав на 2460 тис. грн. (темپ приросту становить -23.5%).

Порівнюючи темпи приросту активів, основних засобів, власного капіталу та виручки від реалізації, ми бачимо, що найбільший приріст має виручка від реалізації (13.6%). За 2017-2018 рр. темп приросту власного капіталу більший темпа приросту основних засобів. Цей показник є позитивним, оскільки основні засоби нарощуються за рахунок власних джерел фінансування. Порівнюючи темп приросту власного капіталу із активами, ми бачимо, що темп приросту власного капіталу більший темпа приросту активів - це хороший показник. Виручка від реалізації зростає більшими темпами, ніж активи підприємства, що говорить про ефективніше використання ресурсів. Однак для того, щоб підприємство не вичерпало свої технічні та матеріальні запаси, необхідно нарощувати капітал пропорційно збільшенню оборотів.

Основними показниками, що характеризують ефективність використання основних засобів та забезпечення ними, є фондovіддача, фондovісткість та фондooзброєність. Проаналізуємо їх. Показник фондovіддачі склав в 2018 р. 4.2. Темп приросту за останній рік становить 15.2%, що є позитивним фактором для досліджуваного підприємства. Динаміка показника фондovіддачі наведена на рис. 2.2.

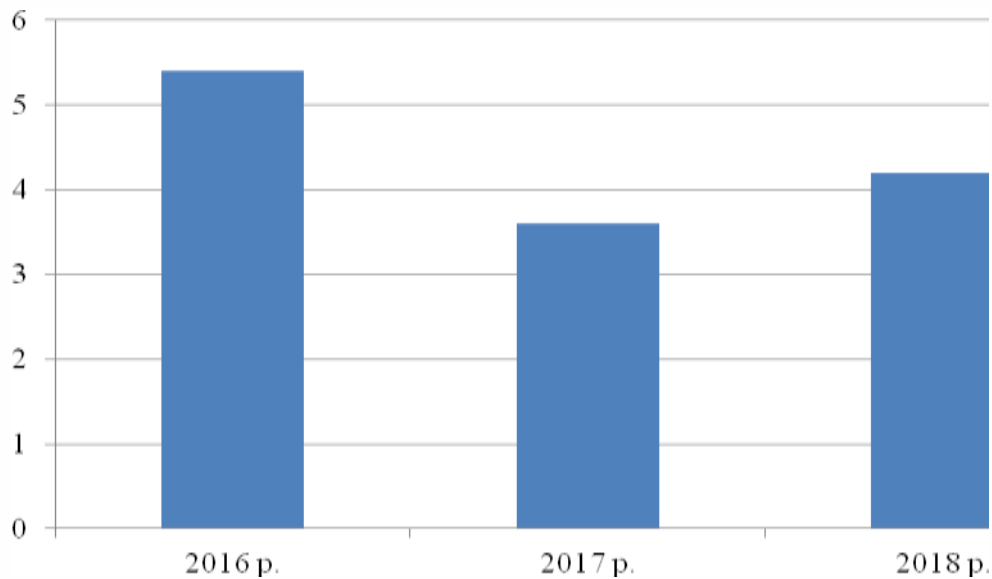

Рис. 2.2. Динаміка зміни фондівіддачі ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон»

Фондомісткість - показник, обернений до фондівіддачі. В 2018 році він склав 0.2. Темп приросту показника за останній рік складає - 13.2%, а за 2016-2018 рр. - 28.9%.

Фондоозброєність становить в 2018 р. 40.0 тис. грн. на одного працюючого. Даний показник у порівнянні із 2017 р. збільшився на 11.8 тис. грн., а у порівнянні із показником за 2016 р. зменшився на 20.9 тис. грн.

Проведемо аналіз персоналу та ефективності його роботи. Чисельність персоналу становить в 2018 році 56 чол., з них виробничого персоналу 48 чол. (85.7%). За останній рік чисельність працюючих зменшилася на 21 чол. Підприємство зменшило число працюючих через економічну кризу.

Позитивним фактором є збільшення продуктивності праці персоналу. За останній рік вона зросла на 51.5 тис. грн. Продуктивність виробничого персоналу зросла на 64.7 тис. грн. Зазначимо, що фонд оплати праці за останній рік збільшився, що є позитивним фактором для досліджуваного підприємства. За період з 2017 по 2018 рр. темп

приросту фонду оплати праці склав 5.1%, середньомісячної заробітної плати 44.5%, а продуктивності праці 56.2%, що є позитивним фактором і свідчить про покращення використання трудових ресурсів на підприємстві.

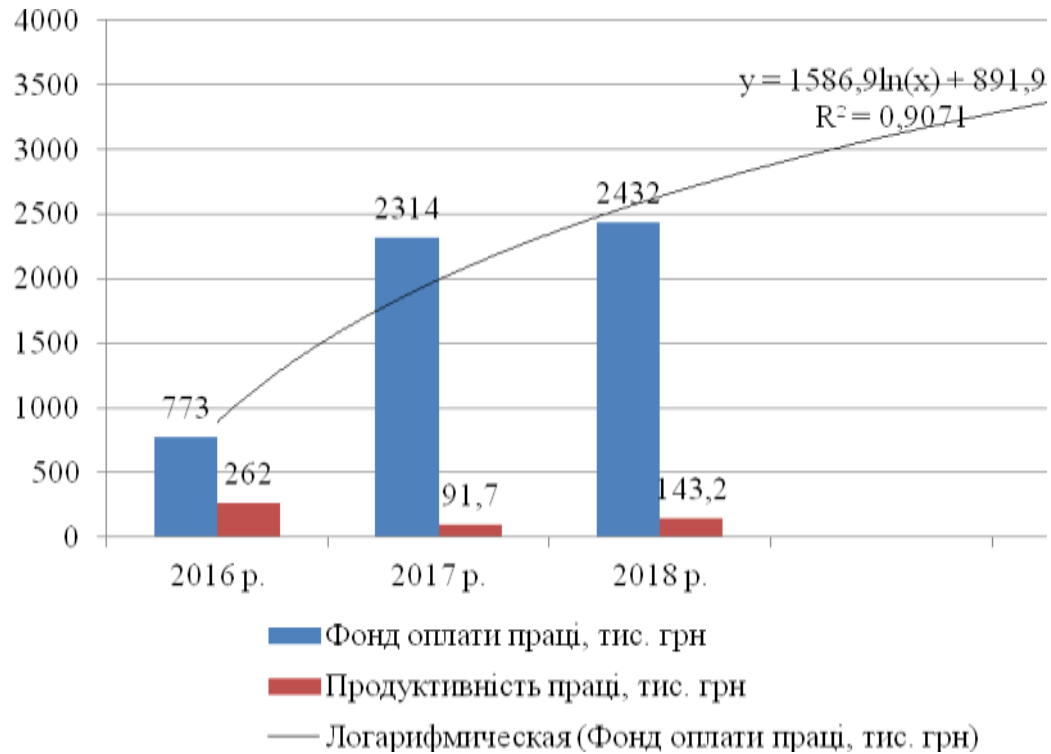

Рис. 2.3. Порівняння зміни фонду оплати праці та продуктивності праці ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон"

Аналіз ефективності діяльності підприємства показав, що підприємство є прибутковим, прибуток в 2018 р. становить 28 тис. грн., що на 10 тис. грн. більше минулорічного показника. Доходи від операційної діяльності формуються за рахунок реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та іншої операційної діяльності. Основною складовою грошових надходжень є чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Розглянемо динаміку прибутку, яка зображена на рис. 2.4.

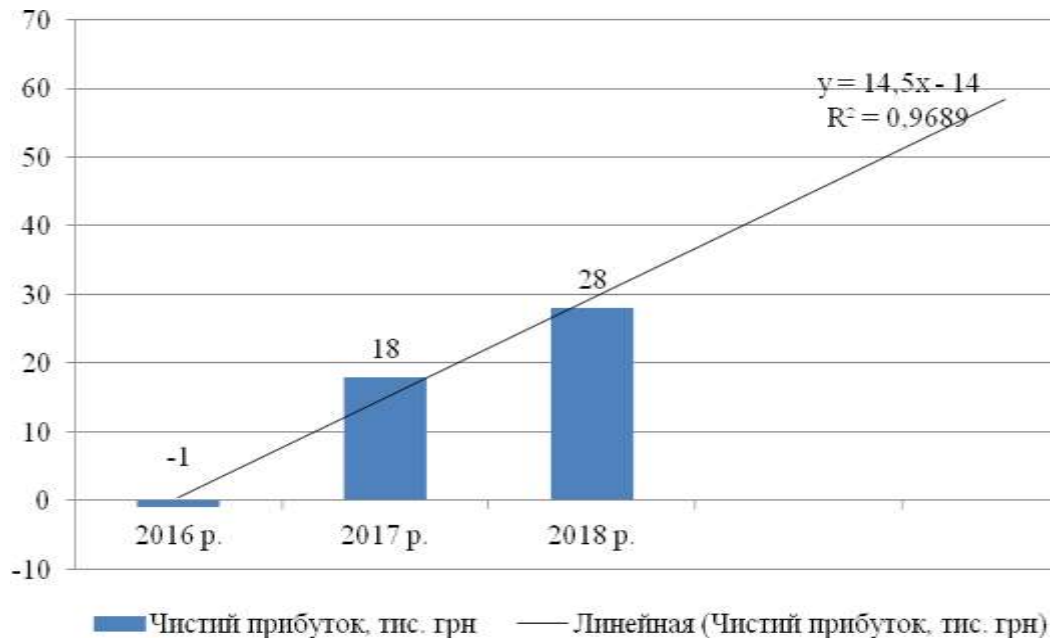

Рис. 2.4. Динаміка чистого прибутку ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон"

Показники рентабельності за останній рік покращилися. Так, рентабельність продукції за останній рік збільшилася на 0.4% і склала в 2018 р. 2.4%. Рентабельність активів за останній рік збільшилася на 0.8% і склала в 2018 році 0.8%, рентабельність власного капіталу за останній рік збільшилася на 1.0% і склала в 2018 році 2.9%.

Позитивними змінами в діяльності є: збільшення фонду оплати праці, зростання прибутку, покращення фондівіддачі, покращення продуктивності праці, збільшення середньої заробітної плати, збільшення рентабельності продукції, збільшення рентабельності активів, збільшення рентабельності власного капіталу.

Негативними є: зменшення вартості майна, зменшення вартості основних засобів, зменшення вартості власного капіталу, скорочення штату підприємства.

2.2. Аналіз фінансового стану діяльності ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон»

В економічному аналізі використовуються різні прийоми, які передбачають розрахунок і оцінку не тільки абсолютних, а й відносних показників, в які входить горизонтальний, вертикальний і трендовий аналіз, що відносяться до статистичних методів, факторний аналіз (як вид евристичного методу з кількісними розрахунками на основі експертного оцінювання) і розрахунок коефіцієнтів (як вид економіко-математичного моделювання).

Під вертикальним аналізом розуміється уявлення даних про господарсько-економічної діяльності компанії у вигляді відносних показників через питому вагу кожної статті у загальному підсумку і оцінка їх зміни в динаміці. Тому вертикальний аналіз також називають структурним. Відносні показники згладжують вплив інфляції, що дає можливість досить об'єктивно оцінювати зміни, що відбуваються.

Горизонтальний аналіз передбачає вивчення абсолютних показників економічної діяльності компанії за певний період, розрахунок темпів їх зміни і оцінку. Для цілей проведення цього аналізу будуються аналітичні таблиці, в яких абсолютні показники звітності доповнюються відносними, тобто прораховується зміну абсолютних показників в сумі і у відсотках.

Горизонтальний аналіз часто використовується для доповнення вертикального аналізу економічних показників. Горизонтальний аналіз - порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом. Він є наступним після вертикального аналізу. Якщо при вертикальному аналізі встановлюють структуру статей на початок і кінець періоду, то на етапі горизонтального аналізу визначають, за якими розділах і статтях балансу відбулися зміни.

Динамічний (горизонтальний) аналіз покликаний виявити динаміку зміни звітних показників з плином часу. На підставі піврічної звітності можна простежити зміну балансових статей за півріччя, а

також зміна показників доходів і витрат компанії за минуле півріччя по відношенню до аналогічного періоду минулого року. Головне в проведенні даного аналізу - встановлення причин змін, що відбулися.

Проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз балансу підприємства (табл. 2.3) та розглянемо структура його активів (рис. 2.5).

Таблиця 2.3

Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу

ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» за 2016-2018 рр.

Активи	На кінець року, тис. грн.			Абсол. відхил., ±		Темп приросту, %		Питома вага у підсумку за рік, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2016	2017	2018	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.	2016	2017	2018	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.
Нематеріальні активи	0	0	4	4	4	—	—	0	0	0.3	0.3	0.3
Основні засоби	762	662	621	-41	-141	-6.2	-18.5	41.8	47.7	42.0	-5.7	0.2
Довгострокові фінансові інвестиції	16	16	16	0	0	0	0	0.9	1.2	1.1	-0.1	0.2
Всього необоротні активи	778	678	641	-37	-137	-5.5	-17.6	42.7	48.8	43.3	-5.5	0.7
Виробничі запаси	62	106	177	71	115	67.0	185.5	3.4	7.6	12.0	4.3	8.6
Товари	127	70	88	18	-39	25.7	-30.7	7.0	5.0	5.9	0.9	-1.0
Дебіторська заборгованість за товарами	298	81	182	101	-116	124.7	-38.9	16.3	5.8	12.3	6.5	-4.0
Дебіторська заборгованість за розрахунками	459	446	383	-63	-76	-14.1	-16.6	25.2	32.1	25.9	-6.2	0.7
Інша поточна дебіторська заборгованість	5	0	0	0	-5	—	-100	0.3	0	0	0	-0.3
Грошові кошти	95	7	8	1	-87	14.3	-91.6	5.2	0.5	0.5	0.04	-4.7
Всього оборотні активи	1046	710	838	128	-208	18.0	-19.9	57.3	51.2	56.7	5.5	-0.7
Вартість активів	1824	1388	1479	91	-345	6.6	-18.9	100	100	100	0	0

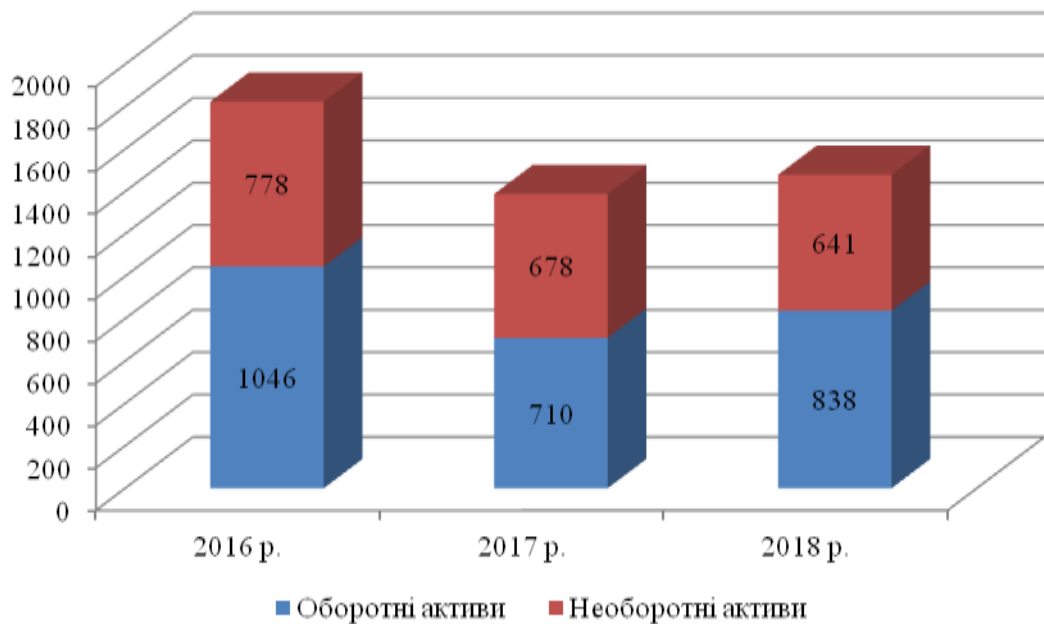

Рис. 2.5. Структура активів ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» за 2016-2018 рр.

За даними таблиці ми бачимо, що вартість нематеріальних активів складає на кінець 2018 р. 4 тис. грн., що на 4 тис. грн. більше показника на кінець 2017 р. та на 4 тис. грн. більше значення показника за 2016 р. На кінець 2018 р. питома вага нематеріальних активів в загальній вартості майна підприємства становить 0.3%. Питома вага нематеріальних активів за два останні роки збільшилась на 0.3%.

Залишкова вартість основних засобів становить на кінець 2018 р. 621 тис. грн., що на 41 тис. грн. менше показника на кінець 2017 р. (темп приросту за цей період склав -6.2%), та на 141 тис. грн. менше значення показника на кінець 2016 р. (темп приросту за два роки становить -18.5%). На кінець 2018 р. питома вага основних засобів в майні підприємства становить 42.0%. Питома вага основних засобів за два останні роки збільшилась на 0.2%.

Довгострокові фінансові інвестиції становлять на кінець 2018 р. 16 тис. грн., що залишилися без змін в порівнянні з 2016р. та 2017 р. На кінець 2018 р. питома вага довгострокових фінансових інвестицій в

активах підприємства становить 1.1%. Питома вага довгострокових фінансових інвестицій за 2 останні роки збільшилась на 0.2%.

Загальна вартість необоротних активів склала на кінець 2018 р. 641 тис. грн., що на 37 тис. грн. менше показника за 2017 рік (темп приросту необоротних активів за останній рік становить -5.5%), та на 137 тис. грн. менше значення показника 2016 р. (темп приросту за два роки становить -17.6%). На кінець 2018 р. питома вага необоротних активів в загальній вартості майна ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» становить 43.3%. Питома вага необоротних активів за період з 2016 по 2018 рр. збільшилась на 0.7%.

Виробничі запаси становлять на кінець 2018 р. 177 тис. грн., що на 71 тис. грн. більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 67.0%) та на 115 тис. грн. більше значення показника за 2016 р. (темп приросту за два роки становить 185.5%). На кінець 2018 р. питома вага виробничих запасів в активах ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» становить 12.0%. За два останні роки виробничі запаси збільшили свою питому вагу в активах на 8.6%.

Залишки товарів становлять на кінець 2018 р. 88 тис. грн., що на 18 тис. грн. більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 25.7%) та на 39 тис. грн. менше значення показника 2016 р. (темп приросту за два роки становить -30.7%). На кінець 2018 р. питома вага товарів в активах підприємства становить 5.9%. Питома вага товарів за два останні роки зменшилась на 1.0%.

Дебіторська заборгованість за товарами становить на кінець 2018 р. 182 тис. грн., що на 101 тис. грн. більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 124.7%) та на 116 тис. грн. менше значення показника за 2016 р. (темп приросту за два роки становить -38.9%). На кінець 2018 р. питома вага дебіторської заборгованості за товарами в активах підприємства становить 12.3%.

Питома вага дебіторської заборгованості за товарами за два останні роки зменшилась на 4.0%.

Дебіторська заборгованість за розрахунками становлять на кінець 2018 р. 383 тис. грн., що на 63 тис. грн. менше показника на кінець 2017 р. (темپ приросту заборгованості дебіторів за останній рік становить - 14.1%). У порівнянні із показником на кінець 2016 р., дебіторська заборгованість зменшилась на 76 тис. грн. (темپ приросту за два роки становить -16.6%). На кінець 2018 р. питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками в активах підприємства становить 25.9%. Питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками за два останні роки збільшилась на 0.7%.

Грошові кошти становлять на кінець 2018 р. 14 тис. грн., що на 1 тис. грн. більше показника попереднього р. (темп приросту за останній рік становить 7.7%) та на 93 тис. грн. менше значення показника за 2016 р. (темп приросту за два роки становить -86.9%). На кінець 2018 р. питома вага грошових коштів в активах підприємства становить 0.9%. Питома вага грошових коштів за два останні роки зменшилась на 4.9%.

Загальна вартість оборотних активів на кінець 2018 р. становить 838 тис. грн., що на 128 тис. грн. більше показника на кінець 2017 р.. Темп приросту оборотних коштів за останній рік становить 18.0%. У порівнянні із показником за 2016 рік, оборотні кошти зменшилися на 208 тис. грн., а темп приросту склав -19.9%. На кінець 2018 р. питома вага оборотних активів в активах підприємства становить 56.7%. Питома вага оборотних активів за два останні роки зменшилась на 0.7%.

Загальна вартість майна ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» становить на кінець 2018 р. 1479 тис. грн., що на 91 тис. грн. більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 6.6%) та на 345 тис. грн. менше значення показника за 2016 р. (темп приросту за два роки становить -18.9%).

Проаналізуємо пасиви досліджуваного підприємства в таблиці 2.4.

Статутний капітал становить на кінець 2018 р. 24 тис. грн. За досліджуваний період значення показника не змінилося. Додатково вкладений капітал становить на кінець 2018 р. 964 тис. грн. За досліджуваний період значення показника не змінилося.

Таблиця 2.4

Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу

ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» за 2016-2018 рр.

Джерела формування майна	На кінець року, тис. грн.			Абсол. відхил., ±		Темп приросту, %		Питома вага у підсумку за рік, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2016	2017	2018	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.	2016	2017	2018	2018 від 2017 рр.	2018 від 2016 рр.
Статутний капітал	24	24	24	0	0	0	0	1.3	1.7	1.6	-0.1	0.3
Додатковий вкладений капітал	964	964	964	0	0	0	0	52.9	69.5	65.2	-4.3	12.3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-67	-39	-21	18	46	-46.2	-68.7	-3.7	-2.8	-1.4	1.4	2.3
Всього власний капітал	921	949	967	18	46	1.9	5.0	50.5	68.4	65.4	-3.0	14.9
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	859	151	274	123	-585	81.5	-68.1	47.1	10.9	18.5	7.6	-28.6
Інші поточні зобов'язання	3	0	0	0	-3	—	-100	0.2	0	0	0	-0.2
Всього короткострокових зобов'язань	903	439	512	73	-391	16.6	-43.3	49.5	31.6	34.6	3.0	-14.9
Баланс	1824	1388	1479	91	-345	6.6	-18.9	100	100	100	0	0

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) становить на кінець 2018 р. -21 тис. грн. Це на 18 тис. грн. більше показника на кінець 2017 р. (темп приросту за останній рік становить -46.2%). У порівнянні із показником за 2016 р., нерозподілений прибуток (збиток) більший на 46 тис. грн. (темп приросту за два роки становить -68.7%). На кінець 2018 р. питома вага нерозподіленого прибутку в пасивах підприємства

становить -1.4%. Питома вага нерозподіленого прибутку за два останні роки збільшилась на 2.3%.

Рис. 2.6. Динаміка власного капіталу ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» за 2016-2018 рр.

Загальна сума власного капіталу становить на кінець 2018 р. 967 тис. грн., що на 18 тис. грн. більше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить 1.9%) та на 46 тис. грн. більше значення показника 2016 р. (темп приросту власного капіталу за два роки становить 5.0%). На кінець 2018 р. питома вага власного капіталу в пасивах ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» становить 65.4%. В порівнянні із 2016 р., питома вага збільшилась на 14.9%.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги становлять на кінець 2018 р. 274 тис. грн., що на 123 тис. грн. більше показника попереднього р. (темп приросту за останній рік становить 81.5%) та на 585 тис. грн. менше значення показника на кінець 2016 р. (темп приросту за два роки становить -68.1%). На кінець 2018 р. питома вага кредиторської заборгованості в пасивах підприємства становить

18.5%. Питома вага кредиторської заборгованості за два останні роки зменшилась на 28.6%.

Поточні зобов'язання за розрахунками становлять на кінець 2018 р. 238 тис. грн., що на 50 тис. грн. менше показника попереднього року та на 197 тис. грн. більше значення показника на кінець 2016 р. Питома вага поточних зобов'язань за розрахунками за два останні роки збільшилась на 13.8%. Питома вага інших поточних зобов'язань за 2 останні роки зменшилась на 0.2%.

Загальна сума короткострокових зобов'язань ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» становить на кінець 2018 р. 512 тис. грн., що на 73 тис. грн. більше показника на кінець 2017 р. (темп приросту за останній рік становить 16.6%) та на 391 тис. грн. менше значення показника на кінець 2016 р. (темп приросту за 2 роки становить -43.3%). На кінець 2018 р. питома вага короткострокових зобов'язань в пасивах підприємства становить 34.6%. Питома вага короткострокових зобов'язань за два останні роки зменшилась на 14.9%.

Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Основною ознакою ліквідності - формальне перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами. І чим більше це перевищення, тим сприятливіший фінансовий стан має заклад з позиції ліквідності.

Актуальність визначення ліквідності балансу набуває особливого значення в умовах економічної нестабільності. Проблема виникає, коли необхідно визначити, чи достатньо в установи коштів для розрахунків з кредиторами, тобто здатність ліквідувати (погасити) заборгованість наявними засобами. В даному випадку під ліквідністю мається на увазі наявність у підприємства оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань.

Аналіз ліквідності балансу за 2018 рік наведений в таблиці 2.5.

Для оцінки ліквідності балансу з урахуванням фактора часу необхідно провести зіставлення кожної групи активу з відповідною групою пасиву.

Таблиця 2.5

**Аналіз ліквідності балансу
ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» за 2018 р.**

Актив	Код рядка	2018		Пасив	Код рядка	2018		Платіжний надлишок або недостача	
		На поч. року	На кін. року			На поч. року	На кін. року	На поч. року	На кін. року
Найбільш ліквідні активи (A1)	1160-1165	7	8	Негайні пасиви (П1)	1635-1650	439	512	-432	-504
Активи, що швидко реалізуються (A2)	1125-1155	527	565	Короткострокові пасиви (П2)	1600-1615	0	0	527	565
Активи, що реаліз. повільно (A3)	(1101:1110),1190	176	265	Довгострокові пасиви (П3)	1595	0	0	176	265
Активи, що важко реаліз.(A4)	1195	678	641	Постійні пасиви (П4)	1495+1665	949	967	-271	-326
Баланс	1300	1388	1479	Баланс	1900	1388	1479	x	x

1. Якщо виконується нерівність $A1 > П1$, то це свідчить про платоспроможності організації на момент складання балансу. У організації достатньо для покриття найбільш термінових зобов'язань абсолютно і найбільш ліквідних активів.

2. Якщо виконується нерівність $A2 > П2$, то швидко реалізовані активи перевищують короткострокові пасиви та організація може бути платоспроможною в недалекому майбутньому з урахуванням своєчасних

розрахунків з кредиторами, отримання коштів від продажу продукції в кредит.

3. Якщо виконується нерівність $A3 > П3$, то в майбутньому при своєчасному надходженні грошових коштів від продажу та платежів організація може бути платоспроможною на період, рівний середньої тривалості одного обороту оборотних коштів після дати складання балансу.

4. Виконання перших трьох нерівностей приводить автоматично до виконання умови $A4 < П4$. Воно свідчить про дотримання мінімальної умови фінансової стійкості організації, наявності у неї власних оборотних коштів.

За результатами аналізу ми бачимо, що на кінець 2018 року:

$A1 < П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

За результатами дослідження ми бачимо, що баланс ПРАТ «Ремпобуттехніка – Херсон» на кінець 2018 р. є умовно ліквідним. Це означає, що за рахунок швидколіквідних активів підприємство може частково погасити заборгованість.

Проведемо коефіцієнтний аналіз ліквідності ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон" за 2016-2018 рр. в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз показників ліквідності

ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» за 2016-2018 рр.

Показники	На кінець року			Абсолютне відхилення, ±	
	2016	2017	2018	2018-2017 рр.	2018-2016 рр.
Коефіцієнт покриття (поточної, загальної ліквідності)	1.2	1.6	1.6	0.02	0.5
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	0.9	1.2	1.1	-0.1	0.2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.1	0.02	0.02	0.00	-0.1

Чистий оборотний капітал	143	271	326	55	183
--------------------------	-----	-----	-----	----	-----

Отже, на кінець 2018 р. коефіцієнт покриття становить 1.6. Даний показник є нижчим нормованого показника (2-2,5). За останній рік коефіцієнт покриття збільшився на 0.02, що є позитивним фактором. У порівнянні із показником на кінець 2016 року даний показник збільшився на 0.5.

2.3. Діагностика можливості банкрутства на підприємстві

На сьогодні зі складним становищем в країні, умови ведення господарської діяльності погіршуються. Переважна більшість українських підприємств закриваються та призупиняють власну діяльність в зв'язку з чим несуть збитки. Таке поняття в економіці носить назву «криза», «кризові явища» або «реcesія економіки». Економіка нашої країни та вітчизняні підприємства переживали таке масштабне явище, як «світова економічна криза» в 2008 р.

З точки зору міжнародної практики, криза – «це нормальне, закономірне, циклічне явище яким потрібно керувати та вміло застосовувати антикризові методи для протистояння йому» [26, с. 32]

Процес управління кризою можливо умовно розбити на чотири фази:

Фаза I - пошук «слабких місць» та зайвих ризиків.

Фаза II - підготовка та попередження. «Іншими словами мова йде про еластичність компанії, тобто здатність швидко пристосовуватись до змін що відбуваються та швидко змінювати обрану стратегію (що впливає на кадрову політику)» [16, с. 2]

Фаза III - систематичне відстеження ситуації. А саме та інформація, яка дозволить зберегти компанію від «шоку» та не дозволить спаду виробництва. «На жаль можливо констатувати той

факт, що в більшості випадків вітчизняні топ-менеджери не готові до того що відбувається, їм не вистачає необхідного досвіду та вміння курувати компанією в період кризи» [31, с. 112]

Фаза IV – прийняття рішень, які дозволять зберегти компанію на «плаву». Після зібраної аналітичної інформації настає стадія приймання рішення, які будуть враховувати скореговану місію, як правило проходити під девізом «Залишитись на ринку, з мінімальними втратами - іншими словами мінімізація втрат та перехід в режим очікування до початку періоду зростання» [31, с. 114]

«Протягом проходження всіх чотирьох фаз виникає необхідність в діагностуванні фінансової кризи, за для точного визначення глибини враження компанії. Важливою передумовою застосування правильних антикризових заходів є ідентифікація глибини кризи. Кризі притаманні наступні ознаки:

- зниження ефективності використання капіталу;
- скорочення рентабельності та показників прибутку;
- виникнення збитковості виробництва;
- відсутність вільних власних коштів і резервних капіталів;
- стан гострої неплатоспроможності» [38]

В основі антикризового управління підприємством лежать конкретні управлінські процедури. Для діагностики можливої фінансової кризи в ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» будемо використовувати оцінювання ймовірності банкрутства підприємства за допомогою $Z_{\text{рахунку}}$ Альтмана.

«Професор Нью-Йоркського університету Едвард Альтман розробив алгоритм розрахунку індексу кредитоспроможності, який одержав назву індексу (моделі) Альтмана. Цей індекс дає змогу з достатньою вірогідністю розподілити суб'єкти господарювання на тих, що працюють стабільно, і на потенційних банкрутів» [32, с. 17]

Індекс Альтмана розраховується за формулою:

$$Z = 1,2 \cdot X_1 + 1,4 \cdot X_2 + 3,3 \cdot X_3 + 0,6 \cdot X_4 + 1,0 \cdot X_5 \quad (3.1)$$

В табл. 2.7 наведені вихідні дані для розрахунку ймовірності банкрутства ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон».

Таблиця 2.7

Вихідні дані для розрахунку ймовірності банкрутства

Робочий капітал	774
Сума активів	1433.5
Резерв нерозподіленого прибутку	-30
Валовий прибуток	6848
Рівень прибутковості активів	4.8
Власний капітал	958
Позичковий капітал	475.5
Чиста виручка від реалізації	8020

В таблиці 2.8 наведено розрахунку показників для визначення можливої ймовірності банкрутства ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон».

Таблиця 2.8

Розрахунок показників для визначення можливої ймовірності банкрутства ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон»

Показник	Формула розрахунку	Значення
X ₁	оборотні активи / сума всіх активів господарюючого суб'єкта	774 / 1433.5 = 0.5
X ₂	резерви нерозподіленого прибутку / сума всіх активів господарюючого суб'єкта	-30 / 1433.5 = -0.02
X ₃	Валовий прибуток (збитки) / сума всіх активів господарюючого суб'єкта	6848 / 1433.5 = 4.8
X ₄	Власний капітал / позиковий капітал	958 / 475.5 = 2.0
X ₅	чистий виторг від реалізації / сума всіх активів господарюючого суб'єкта	8020 / 1433.5 = 5.6

Отже, коефіцієнт $Z = 1,2 \cdot 0,5 + 1,4 \cdot (-0,02) + 3,3 \cdot 4,8 + 0,6 \cdot 2,0 + 1,0 \cdot 5,6 = 23,2$.

«Імовірність (рівень загрози) банкрутства господарюючого суб'єкта в моделі Альтмана оцінюється за шкалою, яка наведена нижче.

Якщо Z дорівнює:

1. 1,80 і менше – дуже висока;
2. 1,81-2,70 – висока;
3. 2,71-2,99 – можлива;
4. 3,0 і вище – дуже низька» [31, с. 112]

Таким чином ймовірність банкрутства ПРАТ "Ремпобуттехніка-Херсон" дуже низька, але з урахування подій, які відбуваються в світі сьогодні, підприємство повинно бути готовим до рішучих дій, щодо своєї подальшої господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБЛЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Окрім базових інструментів та методів здійснення оцінки існуючого стану антикризового фінансового управління, необхідно брати до уваги систему засобів для оцінювання безпосередніх ознак фінансової кризи на ПрАТ «Ремпобуттехніка - Херсон».

«Оцінка кризових симптомів підприємства та діагностування його фінансової кризи здійснюється задовго до проявлення її явних ознак. Така оцінка та прогнозування розвитку кризових симптомів фінансової діяльності підприємства являється предметом діагностики фінансової кризи»[27]

В залежності від методів і цілей здійснення діагностики банкрутства підприємства поділяються на дві основні системи: «систему експрес-діагностики та систему фундаментальної діагностики банкрутства. Експрес-діагностика банкрутства характеризує систему регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, здійснюваної на базі даних його фінансового обліку за стандартними алгоритмами аналізу. Основною метою експрес-діагностики банкрутства є раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і попередня оцінка масштабів кризового його стану»[8]

На основі методів факторного аналізу і прогнозування здійснюється фундаментальна діагностика банкрутства, вона характеризує систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства.

Основним інструментом антикризового управління є санація. «Це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових і соціальних заходів, спрямованих на

досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості й конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді» [18] Тобто «санация – це сукупність усіх можливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення. Форма санації безпосередньо характеризує механізм, за допомогою якого досягаються її основні цілі. Вона вибирається в межах конкретного напрямку санації, обраного підприємством, з урахуванням особливостей його кризової ситуації» [30, с. 34]

Для розробки механізму санації підприємств використовується «класична» модель санації, яка дає цілісний погляд на стан розробки санаційної програми окремого підприємства.

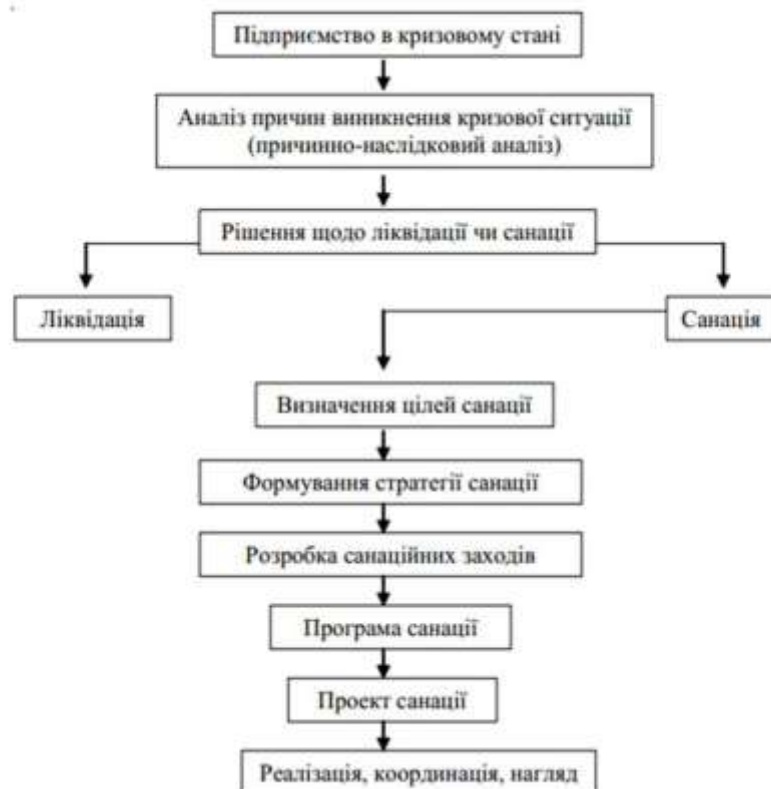

Рис. 3.1 Класична модель санації

Практика показує, що успішна фінансова діяльність підприємства залежить на 10% – від якості виконання поточних завдань, приблизно на 20% – від ефективності оперативного управління і на 70% від стратегічної спрямованості.

Отже, загальний успіх діяльності ПрАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» забезпечують: рівень реалізації стратегічних завдань, реальність стратегічного планування та якість стратегічного аналізу.

З метою забезпечення «стабільного функціонування підприємства в умовах кризи в національній економіці пропонуються наступні стратегії антикризового управління» [25, с. 24] на ПрАТ «Ремпобуттехніка - Херсон».

«Стратегія розробки товару здійснюється за допомогою створення принципово нових або модифікації товарів чи послуг, що випускаються, вже наявних на старих ринках. Дана стратегія вимагає вкладення додаткових фінансових коштів у розробку, освоєння і просування на ринок нового товару. Ана стратегія є достатньо ризикованою, тому що вимагає, пошуку джерела фінансування, як варіант, залучення нових інвестицій. У той же час при переорієнтації асортименту на запити платоспроможних клієнтів стратегія може виявитися єдиною можливістю поживлення діяльності досліджуваного підприємства, припливу інвестиційних ресурсів» [25, с. 24]

Шляхи вдосконалення діяльності підприємства «полягають у залученні висококваліфікованих працівників, поліпшені діяльності товариства за рахунок впорядкування і оптимізації процесів, демонстрації споживачу, що ПрАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» може стабільно надавати послуги заданого рівня якості, тобто задовольняти всі його вимоги» [33]

Щоб все це було справді вдосконалено і досягнуто потрібно: «постійно аналізувати свою діяльність в порівнянні з діяльністю конкурентів по задоволенню споживачів; завжди впроваджувати нові технології, на базі можливостей сучасного технологічного устаткування; купувати матеріали високої якості; підвищувати професійний рівень фахівців; впроваджувати ефективну систему

мотивації активності і якості праці персоналу, обліку та аналізу будь-яких пропозицій працівників та їх реалізовувати» [24, с. 45]

«Комплексне оцінювання оборотності всього капіталу та окремих його елементів дає змогу оцінити капіталовіддачу та привабливість підприємства для інвесторів, можливості щодо нарощування обсягів виробництва без залучення додаткового капіталу, раціональність співвідношення власного і позикового капіталу, обґрунтованість політики надання і отримання комерційних кредитів» [21, с. 35]

Підкріплення практикою теоретична база дозволяє краще орієнтуватися не лише в економічній ситуації в повсякденному житті, а й швидше знаходити правильні рішення при вирішенні практичних завдань. Проаналізувавши, що саме з теорії найбільше використовується на практиці і яким чином його використовувати дозволяє визначити найперспективніші напрями поглиблення знань і області, де їх недостатньо.

Під час виконання проекту я провела розрахунок обсягу виробництва у плановому та базовому роках. Розрахувала первинну і балансну вартість амортизаційних витрат, потребу в устаткуванні, планову чисельність персоналу за категоріями. Розрахувала показники ефективної діяльності підприємства, обсяг оборотних коштів. Згідно з плановими значенням рентабельності підприємства (рентабельність продажів та рентабельність продукції), що є відносним показником прибутковості, який характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства, можна сказати, що підприємство є прибутковим.

Порівнявши розрахункові значення показників щодо планових результатів діяльності підприємства та середньогалузевих показників, ситуація на підприємстві стала кращою оскільки значення показників

є вищими, порівняно з середньо галузевими і діяльність підприємства є ефективною.

Досліджуючи дане підприємство, необхідно звернути увагу на ділову активність підприємства, платоспроможність, стан основних активів, становище на ринку, фінансову стійкість, ринкову активність підприємства.

ПрАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» зацікавлене в ефективному управлінні своєю маркетинговою діяльністю. «Головними цілями їхньої маркетингової діяльності є: досягнення максимально можливого високого споживання, що створює умови для максимального зростання виробництва; досягнення максимальної споживчої задоволеності; надання найширшого вибору гранично можливої різноманітності товарів; максимальне підвищення якості життя (якість кількість асортименту доступність і вартість товарів якість фізичного середовища; якість культурного середовища)» [21]

Проведене дослідження стану підприємства дало можливість запропонувати ідеї щодо планування, зокрема: «посилити діяльність економічних підрозділів адміністрації корпорації та структурних підрозділів (бухгалтерського обліку, економічного та фінансового) у розробці єдиної системи розробки планів на основі аналізу фактичного стану, вдосконалення інформаційного забезпечення, розробки оперативних завдань, контролю виконання; основним критерієм оцінки фінансово-економічного планування є підвищення ефективності ресурсного потенціалу фірми. З цією метою пропонується відслідковувати динаміку розвитку, платоспроможності і фінансової стійкості бізнесу. Це дозволить посилити прямий і зворотний зв'язки в системі планування; посилити активність маркетингових досліджень для забезпечення розширення ринків збуту. Одночасно поліпшити умови продаж продукції чи застосувати товарний кредит до основних споживачів продукції з вексельним

оформленням операцій та систему знижок цін при закупці великих партій товарів» [24, с. 76]

Реалізація даних заходів буде сприяти підвищенню ефективності його фінансової діяльності та вдосконаленню роботи підприємства .

На основі вище проведеного дослідження необхідно запропонувати шляхи вдосконалення фінансового стану та фінансових результатів діяльності підприємства, розробити рекомендації щодо недопущення збитків. У табл. 3.1 наведена характеристика запропонованих заходів.

Таблиця 3.1

Запропоновані заходи вдосконалення фінансового стану

Заходи	Активи	Капітал	Зобовязання	Доходи	Витрати	Грошовий потік
Проведення рекламних акцій		-		-		НГП
Застосування системи знижок		-	-		-	НГП
Знаходження нових ринків збуту		-	-		-	НГП

Крім вище наведених, можна запропонувати ще такі заходи: підвищення заробітної плати для заохочення працівників; продаж основних засобів, які не використовують на підприємстві; проведення модернізації застарілого обладнання для покращення ефективності виробництва; продаж готової продукції, яку тривалий час зберігали на складах підприємства; придбання матеріалів для виготовлення продукції тощо.

Для забезпечення ефективного управління фінансовою безпекою підприємства необхідно використовувати інструментарій економіко математичного моделювання, який дозволяє розробити механізми удосконалення функціонування економічної системи через опосередковане пізнання об'єкту дослідження.

При цьому особливого значення в економічній практиці набувають моделі, що дозволяють одночасно обґрунтовувати управлінські рішення і прогнозувати основні параметри економічної системи.

Будь-які антикризові заходи мають бути орієнтовані на оптимізацію витрат, а не їхню мінімізацію, яка може дозволити збільшити надходження коштів у короткостроковій перспективі, але суттєво знизити в довготривалому періоді або призвести до втрати значної частки ринку.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» здійснено теоретичне узагальнення до вирішення важливого наукового і практичного завдання – діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства. Отримані практичні результати дають можливість зробити наступні висновки:

Під кризовим станом підприємства необхідно вважати сукупність кризових явищ, які є критичними для підприємства та можуть призвести до його ліквідації. У свою чергу, під кризовим явищем розуміємо погіршення фінансових показників підприємства, які мають негативний вплив на процеси його життєдіяльності. Кризові явища в діяльності підприємства стають моментом загострення протиріч, що виникають у процесі взаємодії окремих елементів внутрішньої системи підприємства та порушення їх звязків із зовнішнім середовищем.

На сьогодні Приватне акціонерне товариство «Ремпобуттехніка-Херсон» - це одне з провідних та бюджетоутворюючих підприємств м. Херсон. Метою діяльності є більш ефективно використання своїх ресурсів з метою отримання прибутків для наступного його розподілу відповідно до рішення загальних зборів акціонерів. Основним видом економічної діяльності юридичної особи є 49.31 «Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення». Середньорічна вартість капіталу в 2018 р. становить 1433.5 тис. грн. За три роки показник зменшується. Середньорічна вартість основних засобів (за первісною оцінкою) в 2018 р. становить 1922 тис. грн. За останній рік вартість основних засобів зменшилася на 27.5 тис. грн. За останній рік середньорічна вартість власного капіталу зросла на 23 тис. грн. (темп приросту склав 2.5%). В 2018 р. обсяг виручки від реалізації зріс на 958 тис. грн. (темп приросту склав 13.6%). У порівнянні із показником за 2016 рік, обсяг реалізації впав на 2460 тис. грн. (темп приросту становить -23.5%). Позитивним фактором

діяльності підприємства є збільшення продуктивності праці персоналу. За останній рік вона зросла на 51.5 тис. грн. Продуктивність виробничого персоналу зросла на 64.7 тис. грн. Зазначимо, що фонд оплати праці за останній рік також збільшився. Позитивними змінами в діяльності є: збільшення фонду оплати праці, зростання прибутку, покращення фондовіддачі, покращення продуктивності праці, збільшення середньої заробітної плати, збільшення рентабельності продукції, збільшення рентабельності активів, збільшення рентабельності власного капіталу. Негативними є: зменшення вартості майна, зменшення вартості основних засобів, зменшення вартості власного капіталу, скорочення штату підприємства.

Провівши горизонтальний та вертикальний аналіз активів ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» встановлено, що вартість нематеріальних активів збільшилась на 4 тис. грн. ніж на кінець 2017 р. та в 2016 р. Питома вага нематеріальних активів за два останні роки збільшилась на 0.3%. Залишкова вартість основних засобів зменшилась на 41 тис. грн. в порівнянні з аналогічним показником 2017 р. (темп приросту за цей період склав -6.2%), питома вага основних засобів за два останні роки збільшилась на 0.2%.

Питома вага довгострокових фінансових інвестицій в активах підприємства становить 1.1%, за 2 останні роки збільшилась на 0.2%. Загальна вартість необоротних активів зменшилася на 37 тис. грн. показника за 2017 рік та на 137 тис. грн. менше значення показника 2016 р. (темп приросту за два роки становить -17.6%). Питома вага необоротних активів за період з 2016 по 2018 рр. збільшилась на 0.7%. Виробничі запаси збільшилися на 71 тис. грн. в порівнянні з 2017 р. та на 115 тис. грн. більше ніж в 2016 р. За два останні роки виробничі запаси збільшили свою питому вагу в активах на 8.6%. Питома вага дебіторської заборгованості за товарами за два останні роки зменшилась на 4.0%, що є позитивним чинником розвитку підприємства. Загальна

вартість оборотних активів збільшилась на 128 тис. грн. більше в порівнянні з 2017 р. На кінець 2018 р. питома вага оборотних активів в активах підприємства становить 56.7%. Питома вага оборотних активів за два останні роки зменшилась на 0.7%. Загальна вартість майна ПРАТ «Ремпобуттехніка-Херсон» збільшилась на 91 тис. грн. ніж показник попереднього року та на 345 тис. грн. менше значення показника за 2016 р.

Провівши горизонтальний та вертикальний аналіз пасивів ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» встановлено, що нерозподілений прибуток (непокритий збиток) на кінець 2018 р. становить 21 тис. грн. що на 18 тис. грн. більше показника в 2017 р. Питома вага нерозподіленого прибутку за два останні роки збільшилась на 2.3%.

Індекс (модель) Альтмана дає змогу з достатньою вірогідністю розподілити суб'єкти господарювання на тих, що працюють стабільно, і на потенційних банкрутів. За допомогою даної моделі було проведено розрахунок показників для визначення можливої ймовірності банкрутства ПРАТ «Ремпобуттехніка - Херсон». Даний розрахунок встановив, що ймовірність настання банкрутства в досліджуваному підприємстві є дуже низька, але з урахування подій, які відбуваються в світі сьогодні, підприємство повинно бути готовим до рішучих дій, щодо своєї подальшої господарської діяльності. Тому можемо рекомендувати підприємству застосувати наступні антикризові методи: страхування, диверсифікація, передача ризику, лімітування, збір додаткової інформації, забезпечення якості виготовленої продукції, перевірка партнерів по бізнесу, бізнес-планування, підбір персоналу підприємницької організації, організація захисту комерційної діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адвокатова Н.О. Застосування краудфандингу як активізатора підприємницької діяльності/ Н.О. Адвокатова, А.С. Карнаушенко Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2020. Т. 25. Вип. 1 (80). с. 191-197
2. Бідюк П.І. Діагностування кризи як складова організаційно-економічного механізму реструктуризації / П.І.Бідюк, О.С.Омельченко // Бізнес Інформ. – 2011. 254 с.
3. Блошкун С.О. Поняття кризового стану та загрози банкрутства підприємства/ Блошкун С.О.// Збірник міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку», 16-17 квітня 2020 р. (м. Херсон, Україна)
4. Ветрова Н.М. Про концептуальний підхід до формування інструментарію економічної діагностики / Н.М.Ветрова, Н.В.Кузьміна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. 300 с.
5. Гаврилко Т.О., Лабунський Д.О.: Управління діяльністю підприємства в умовах кризи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2010_26/Labunskiy.pdf.
6. Жданов В.В. Антикризова діагностика організації / В.В.Жданов // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2011. – 123с.
7. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2344-ХІІ із змінами та доповненнями від 04.06.2009 р. № 1442-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon. ua/>.
8. Карнаушенко А. С. Розвиток фінансування інноваційної діяльності аграрних підприємств Херсонської області / А. С. Карнаушенко, В.С. Петренко // Вісник Одеського національного університету.- 2014.- Т. 19, Вип. 1/1.- С. 171-174.

9. Карнаушенко А. С. Шляхи розвитку селенгу та лізингу у аграрних підприємствах України / А. С. Карнаушенко, В. С. Петренко // Вісник Одеського національного університету.- 2013.- Т. 18, Вип. 4/2.- С. 31-34
10. Квасовський О. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств / Г.Островська, О.Квасовський // Галицький економічний вісник. – 2011. –№2(31). – С. 99-111.
11. Кузьмін О. Експрес-діагностика загрози банкрутства підприємства на засадах використання теорії нечітких множин / О. Кузьмін, О. Мельник, О. Муқан // Ефективність державного управління. – 2011. – Вип.295 с.
12. Мармуль Л.О. Стратегічне позиціонування підприємств з іноземними інвестиціями в аграрній сфері економіки / Л.О. Мармуль, В.С. Петренко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2017. – № 4 (40). – С. 43-48
13. Панасенко О.В. Модель діагностики загрози банкрутства підприємств / О.В. Панасенко // Бизнес Информ. – 2010. – 4. – С. 69-73.
14. Петренко В.С. Факторний аналіз фінансової стійкості економічної безпеки спільних аграрних підприємств / В.С. Петренко // Економічний аналіз: зб. наук. пр. – Тернопіль: ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка», 2017. – Т. 27. – № 4. – С. 255-260.
15. Петренко В.С. Особливості трансформації багатонаціональних підприємств в умовах впливу зовнішнього середовища / В.С. Петренко // Бізнес інформ: наук. жур. – № 3 (482). – 2018. – С. 231-236.
16. Родченко В. В. Концептуальні підходи до проблеми побудови системного антикризового управління підприємством / В.В. Родченко [Електронний ресурс].
17. Руснак А.В. Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств в Україні / А.В. Руснак, В.С. Петренко, А.С. Карнаушенко //

Інвестиції: практика та досвід. Серія "Економічні Науки". – № 19. – 2018. – С. 5-11.

18. Руснак А.В. Legislative support of innovation activity in Ukraine: problems and ways to overcome them / В.С. Петренко, А.В. Руснак, А.С. Карнаушенко // Ефективна економіка електрон. наук.-практ. жур. – №10. – 2018.– Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/4.pdf

19. Рудик О.Р. Антикризова діагностика суб'єктів господарювання в економіці України / О.Р. Рудик // Записки Національного університету

20. Сапа Н.В. Теоретико-методологічні засади механізмуантикризового державного управління / Н.В. Сапа // Гуманітарний вісникЗДІА. – 2009. – № 38. – 190с.

21. Світлична Т. І. Реалізація політики антикризового управління підприємствами будівельного комплексу України / Т.І. Світлична [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/736/

22. Сугонятко О.А. Аналіз фінансового стану підприємств і шляхи його оздоровлення [Текст]: // Фінанси України. - 2001. -№3. - С. 42-45.

23. Танклевська Н.С. Економічна сутність та види криптовалюти у світі / Н.С.Танклевська, В.С. Петренко, А.С. Карнаушенко // Наук.-Виробничий Журнал «Бізнес навігатор». 2017. Вип. 4-2 (43). С.133-138

24. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2000. - 412с.

25. Турило А.М. Оцінка вартості підприємства в системі фінансово-економічної стратегії його розвитку [Текст]: //Фінанси України. - 2009. - №5. С. 95-100.

26. Україна у цифрах у 2001 році: Корот. стат. довід /Держкомстат України /За ред. О.Г.Осауленка; Відп. за вип. В.А. Головка. - К.: Техніка, 2002. - 256с. - ISBN 1-582-65432-4

27. Фінансові звіти ПрАТ «Ремпобуттехніка - Херсон» за 2016,2017,2018 роки.

28. Хандій О.О. Антикризові інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації / О.О. Хандій // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 4. – С. 186-192.

29. Шилова О. Ю. Розроблення антикризової програми підприємства умовах інноваційного шляху розвитку / О. Ю. Шилова // Маркетинг і менеджмент інновацій . – 2013. – № 4. – С. 173-180. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mimi_2013_4_18.pdf.

30. Шипуліна Ю.С. Сучасні підходи до інтенсифікації інноваційного розвитку промислових підприємств: теоретичний огляд / Ю.С. Шипуліна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 3. – С. 128.

31. Melnykova K., Petrenko V. Formation of vertically integrated agrarian enterprises with foreign capital //Technology transfer: innovative solutions in Social Sciences and Humanities. – 2018. – С. 13-15.

32. Petrenko V., Karnaushenko A. Joint enterprises in foreign trade. activity of Ukraine. Baltic Journal of Economic Studies. 2017. Vol. 3, No. 5, p. 203-207.

33. Mokhnenko A. Formation of account of reservoir expenses model / I.Perevozova, A.Mokhnenko, L.Mykhailyshyn, O.Stalinska, O.Vivchar // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – London, 2019. – № 23. – Special Issue 2. – Access mode: <https://www.abacademies.org/articles/formation-of-account-ofreservoir-expenses-model-8224.html>.